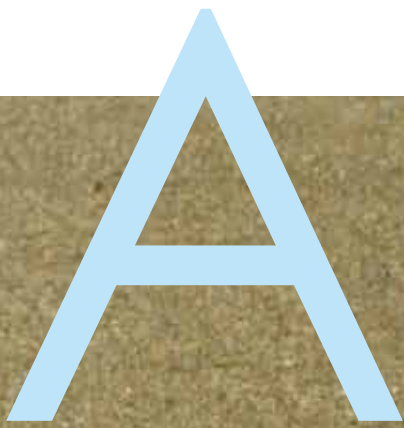

DUURZAAMHEID: WAT MAG HET KOSTEN?

Hoe de wereld omgaat met het klimaat, wordt deze maand duidelijk op de VN-klimaattop in Parijs. Intussen loopt de Nederlandse watersector voorop met duurzaamheid. Vitens heeft een super-duurzame productielocatie. KWR en Wetsus hebben nieuwe, duurzame hoofdkantoren. Waterschappen vormen de 'blauwe ruggengraat' van het landelijke energieakkoord. Wie bepaalt echter het ambitieniveau? En wat mag het kosten? Drie bestuurders beantwoorden deze vragen.

Wie bepaalt het ambitieniveau?

Tekst Peter Boorsma | Beeld iStockphoto

'Het begin vaak met laaghangend fruit'

Guiljo van Nuland (Brabant Water) VRIJWEL ALLE PROJECTEN VERDIENEN ZICH TERUG, MAAR NIET ALTIJD EVEN SNEL

Als tot dusverre enig drinkwaterbedrijf in Europa heeft Brabant Water in 2013 het certificaat 'klimaatneutraal' gekregen, wat betekent dat het bedrijf *overall* functioneert zonder schadelijke bijdrage aan de klimaatverandering. Maar de ambitie reikt verder", vertelt directeur Guiljo van Nuland. "We kopen nog certificaten in om het restant CO₂-uitstoot te compenseren en daar willen we van af. Daarom willen in 2020 20 procent minder energie gebruiken, 20 procent minder CO₂ uitstoten en 20 procent meer eigen duurzame energie opwekken."

"We beseffen echter dat we een bedrijf zijn met voor huishoudens gedwongen winkelnering en dat we extra kritisch moeten zijn op uitgaven. Onze missie hebben we daarom een aantal jaren geleden voorgelegd aan de aandeelhouders – de provincie en de gemeenten – om hiervoor legitimatie te krijgen. Daarbij hoort een budget en het is aan ons om daarbinnen zo slim mogelijk te opereren."

"Intern is een stuurgroep Duurzaamheid opgericht, met mensen uit alle hoeken van het bedrijf, van het wagenpark tot distributie, productiebedrijven en stafafdelingen. Vaak zijn zij ook de ambassadeurs van de projecten. Het begint vaak met laaghangend fruit, zoals het vervangen van gloeilampen door led-verlichting. Maar vervolgens kan er heel veel in werkgroepen worden afgehandeld. Alleen heel grote projecten gaan naar het management

team. Dan gaat het bijvoorbeeld om een plan om samen met gemeenten en andere partners een windmolenpark te realiseren. Niemand wil naast een windmolenpark wonen, en alle burgers in Brabant zijn ook klant van ons. Dus dat vergt heel zorgvuldig opereren."

"Voor elk initiatief komt een *business case*. Neem de keuze voor elektrische auto's. Die is niet alleen afhankelijk van de prijs, maar ook van de functie. Zo rijden de mensen van de storingsdiensten nog niet in elektrische auto's, want je wilt niet dat een storing niet verholpen kan worden omdat de auto niet volledig is opgeladen. Maar het zakelijk verkeer tussen onze vier kantoorlocaties kan vrijwel helemaal elektrisch."

"Terugverdiëntijden variëren van vijf tot vijftien jaar, maar vrijwel alle projecten verdienen zich terug. Misschien met uitzondering van de materiaalkeuze van gebouwen. Maar zelfs hier: bij een recente renovatie in Nuland hebben we een soort legostenen gebruikt die demontabel zijn, zodat we ze kunnen hergebruiken. Omdat de meeste projecten zich terugverdienen, wordt het duurzaamheidsbudget een *revolving fund*."

"Brabant Water heeft de tools om zaken bedrijfsmatig aan te pakken en we schakelen vaak onze sector Zakelijke Markt in, die veel ervaring heeft met bijvoorbeeld contracten en het berekenen van terugverdiëntijden." >

UNIE PRESENTEERT HANDREIKING VOOR DUURZAME ENERGIEPROJECTEN

Waterschappen hebben veel mogelijkheden om duurzaam energie op te wekken, vertelt Rafael Lazaroms van de Unie van Waterschappen. Niet alleen met biogas, maar ook met windmolens, zonnepanelen en warmte- en koudeopslag. Het gaat dan waarschijnlijk ook niet lang meer duren voordat waterschappen meer energie aan produceren dan dat ze gebruiken. Ook worden ze benaderd door commerciële partijen die bijvoorbeeld windmolens op een dijk willen plaatsen. Hoe ga je daar als waterschap nu mee om?

Om daarin heldere afwegingen te maken heeft het bureau Econnetic in opdracht van de Unie een handreiking uitgewerkt, die deze maand wordt gepresenteerd. De publicatie *Financiering van duurzame energieprojecten waterschappen* inventariseert de *ins* en *outs* van het samenwerking met externe partijen, en wat de voor- en nadelen zijn van uitbesteden in de opeenvolgende fases van ontwikkeling, financiering en exploitatie. Ook wordt in de handreiking uitgelegd welke verschillende methoden er zijn om uit te rekenen of een project zich terugverdient. Waterschappen hanteren volgens Lazaroms meestal heel conservatieve methoden, waardoor minder projecten worden gestart dan zou kunnen. "De handreiking is geschreven vanuit het oogpunt van een investeerder met een commerciële blik. Voor veel waterschappen is dat een rol die zij nog niet kennen. De handreiking beoogt de twee werelden bijeen te brengen."

Tanja Klip-Martin (Vallei en Veluwe)
**WATERSCHAPPEN KIJKEN DOOR DE AARD
 VAN HET BEDRIJF NAAR DE LANGE TERMIJN**

'Natuurlijk kan een project verkeerd uitpakken; dat is een ingecalculeerd risico bij innovatie'

Waterschappen worden dagelijks geconfronteerd met klimaatverandering en kijken door de aard van het bedrijf altijd naar de lange termijn. Duurzaamheid zit dan ook in onze genen”, vertelt Tanja Klip-Martin, dijkgraaf van waterschap Vallei en Veluwe. “We werken enerzijds aan *adaptatie* – door het aanleggen van dijken en door projecten als ‘Ruimte voor de rivier’ – en anderzijds aan *mitigatie*; zorgen dat processen steeds minder energie en minder chemicaliën vergen.”

“Onze ambitie is in 2025 energieneutraal te zijn, ook omdat we vinden dat we als overheid een voorbeeldfunctie hebben. Die ambitie loopt voor een groot deel via de rioolwaterzuiveringsinstallaties. In die rwzi’s proberen we op allerlei manieren energie en grondstoffen terug te winnen. Dat vergt innovatie en dat pakken we aan samen met kennisinstellingen, adviesbureaus en aannemers. Zo besteden we projecten aan op een nieuwe manier, waarbij we alleen de ontwerpeisen in de markt leggen en de bedrijven met oplossingen laten komen.”

“Die werkwijze werpt zijn vruchten af: de rwzi’s zijn steeds slimmer en duurzamer. Het toepassen van de Nereda-zuiveringstechnologie in Epe is een mooi voorbeeld. In de rwzi in Apeldoorn winnen we 900 ton struviet per jaar terug. Daar komt binnenkort nog 900 ton van de Amersfoortse installatie bij. Dat draagt bij aan de circulaire economie omdat fosfaat nodig is voor alles wat groeit, maar wel eindig is. Daarbij levert verkoop van fosfaat ook geld op.”

“De ambitie om in 2025 energieneutraal te zijn, halen we makkelijk. De Apeldoornse rwzi genereert twee keer zoveel energie als nodig is voor het eigen proces. De warmte die over is, gaat naar een nabij gelegen woonwijk, de elektriciteit leveren we terug aan het net. En de warmte uit het effluent gebruiken we om het hoofdkantoor te verwarmen. Daarnaast onderzoeken we bij ons waterschap de mogelijkheid om zonnepanelen en windmolens

te gebruiken voor het opwekken van energie. We wekken nu 65 procent van de energie, benodigd voor het totale waterschap, zelf op. Als volgend jaar Amersfoort erbij komt, is dat al 80 procent.”

“Maar je kunt alleen duurzaam zijn als je het kunt volhouden, dus kostenefficiëntie is belangrijk. Bovendien moeten we verantwoord met gemeenschapsgeld omgaan en willen we niet dat de waterschapsbelasting onverantwoord stijgt. Tot nu toe verdienen de investeringen zich steeds terug. De 11 miljoen euro die we aan de Apeldoornse rwzi hebben uitgegeven, zijn in zes jaar terugverdiend, terwijl op zeven jaar wordt afgeschreven.”

“Omdat we zo succesvol zijn met eigen energiewinning, komt er een moment dat we meer elektriciteit produceren dan we nodig hebben. Als we netto energieleverancier worden, worden we een marktpartij. Daarover moeten we dan andere afspraken maken met andere waterschappen in Unie-verband en met het Rijk.”

“Als het gaat om duurzaamheid, dan geldt bij ons *the sky is the limit*. Maar de vervolgvragen zijn dan wel: Mag het? Kunnen we het? Hoort het bij onze kerntaak en is het financieel verantwoord? Al onze projecten toetsen we op vier aspecten: veiligheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en innovativiteit.”

“Of bijvoorbeeld de bedrijfswagens op groen gas kunnen rijden, wordt onderzocht in onze werkgroep Duurzaamheid. Maar voor geld voor een project komt de werkgroep toch snel terecht bij de afdelingschef of directeur. Omdat we overheid zijn, moeten we sneller opschalen naar ons bestuur. We heffen immers zelf belasting en zijn directe verantwoording verschuldigd aan onze inwoners.”

“Natuurlijk kan een project verkeerd uitpakken, maar dat is een ingecalculeerd risico bij innovatie. En daarbij kunnen we iets langere terugverdientijden hanteren dan veel bedrijven. Maar voor onze duurzaamheidsprojecten blijken duurzaam én kostenefficiënt steeds hand in hand te gaan.” >

Roelof Kruize (Waternet)
**DOELMATIGHEID, DUURZAAMHEID
 EN GOEDE DIENSTVERLENING
 ZIJN ONZE CRITERIA**

*'In principe verdienen alle
 duurzaamheidsprojecten
 zich weer terug'*

In 2020 wil Waternet volledig klimaatneutraal zijn, door zelf energie op te wekken en grondstoffen terug te winnen, zonder inkoop van certificaten”, zegt Roelof Kruize, ceo van Waternet, een overheidsbedrijf dat zich bezighoudt met drinkwatervoorziening, riolering en waterbeheer.

“Wij hanteren drie kernwaarden, de drie d’s; uitmuntende *dienstverlening*, zo *doelmatig* mogelijk en *duurzaam*. We leggen alle activiteiten langs de meetlat van deze drie d’s. Een mooi voorbeeld is ons streven om met 75 procent van de klanten via hun mobiel te communiceren. Dat is duurzaam, want je gebruikt minder papier, maar het is ook doelmatig en dienstverlenend. Op alle drie kernwaarden scoort dit project positief. Zo is de struviet-installatie doelmatig – omdat die voorkomt dat de rioolwaterzuivering steeds verstopt – en duurzaam – doordat grondstof wordt teruggewonnen.”

“De ambitie ‘2020’ is aan de gemeente en het bestuur van het waterschap voorgelegd, evenals de projecten die daarbij horen, zoals het plan om 100.000 zonnepanelen te installeren op eigen gebouwen en terreinen. Maar het mag geen geld kosten; we schrijven de projecten af op de technische levensduur. Jaarlijkse kosten moeten lager zijn of gelijk blijven.”

“Bij grote investeringen leggen we een *business case* voor aan gemeente of waterschapsbestuur. Een voorbeeld is het ‘koude uit drinkwater’-project. In de winter is het drinkwater dat we uit de Rijn halen onder de tien graden. Die kou kun je er uithalen en opslaan in de bodem om in de zomer weer te gebruiken. Onlangs zijn we met bloedbank Sanquin overeengekomen dat wij de kou gaan leveren die zij nodig hebben voor koeling van het bloed.”
 “Aan het begin van het jaar verzamelen we alle ideeën. Die komen uit de afdeling R&D of van de medewerkers.

Om medewerkers te stimuleren met innovatieve en duurzame oplossingen te komen, is er altijd wel 1.000 of 2.000 euro om een idee wat verder te onderzoeken. De stuurgroep Innovatie bepaalt vervolgens of we verder onderzoeken en eventueel investeren. Het project komt in een soort trechter totdat de uiteindelijke ja-nee-beslissing valt. Als uit de *business case* blijkt dat er zeg een miljoen euro nodig is, vragen we de gemeente of het waterschap om toestemming.”

“In principe verdienen alle duurzaamheidsprojecten zich weer terug. Soms hebben we kosten, omdat de oplossing niet werkt of omdat we geen partner kunnen vinden. Het kan zijn dat al 20.000 euro aan een project uitgegeven en we alsnog besluiten te stoppen. Maar andere projecten, zoals de struvietwinning, leveren weer meer op dan begroot. Over het algemeen levert iedere euro die we investeren in duurzaamheid 2 tot 3 euro op. Iedere vier maanden rapporteren we aan gemeente en waterschap, ook over zaken die niet zijn doorgegaan.”

“Het feit dat projecten naast duurzaamheidswinst ook financieel aantrekkelijk zijn, wil nog niet zeggen dat het realiseren van die projecten eenvoudig is. We werken met veel partijen samen, hebben vaak vergunningen nodig en soms is zelfs aanpassing van wetgeving nodig. Naast enthousiasme en kennis vergt het dan ook doorzettingsvermogen.”

“Voorlopig zijn er genoeg projecten om de duurzaamheidsdoelstelling te halen. We hebben maatregelen geïdentificeerd voor 90.000 kilo CO₂-reductie, veel meer dan de 50.000 die we nodig hebben. Komt een project financieel niet uit, dan pakken we gewoon een ander project uit de buffer. Onze jaarlijkse kosten gaan niet omhoog en drinkwater is zelfs goedkoper geworden.” |